

OSKA KOORDINATSIOONIKOGU KOOSOLEK

28.08.2024 nr 36
Tallinn, Kutsekoda ja Zoom

Algus kell 09.00, lõpp kell 12.30

Juhatas Triin Laasi-Õige, Haridus- ja Teadusministeerium (HTM)

Protokollis Liina Ruusa, Kutsekoda

Kohal viibisid: Ülo Kaasik, Eesti Pank; Veljo Konnimois (Arto Aasa asendaja), Eesti Tööandjate Keskliit; Erki Lõhmuste, Rahandusministeerium; Marko Udras (Mait Paltsi asendaja), Eesti Kaubandus-Tööstuskoda; Marian Vares (Sandra Särava asendaja), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM); Nele Labi, Sotsiaalministeerium; Ulla Saar, MKM

Kutsekojast: Tiia Randma, Katrin Pihl, Siim Krusell, Yngve Rosenblad, Anneli Leemet, Urve Mets, Silja Lassur, Andres Viia, Siret Trull, Ingrid Lepik, Mare Uiboupin, Elin-Külliki Kruusmaa, Riina Tilk

Zoomis osalesid: Reelika Leetmaa, Eesti Töötukassa; Riina Viiding, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon TALO

Puudusid Aivi Sirp, Siseministeerium Jaan-Hendrik Toomel, Eesti Ametühingute Keskliit

PÄEVAKORD

1. Sissejuhatus
2. OSKA Ehituse uuring
3. OSKA Farmaatsiatööstuse uuring
4. OSKA Tervishoiu tervikproгноosi uuring
5. OSKA Tuuleenergeetika uuringu dilemmad
6. OSKA Välistöötajate uuringu dilemmad
7. Järgmise koosolekute ajad ja teemad

1. Sissejuhatus

OSKA koordinatsioonikogu esimees Triin Laasi-Õige avas koosoleku.

2. OSKA Ehituse uuring – Ingrid Lepik ja Mare Uiboupin, Kutsekoda

Ehitussektor on üks suurimaid majandussektoreid Eestis, pakkudes tööd üle 8% töötajatest. Kokku töötas ehituse uuringu põhikutsealadel 2022. aastal 43 120 inimest, neist kolmandik olid juhid ja spetsialistid ning kaks kolmandikku oskustöötajad. Valdonna arengut ning oskuste ja tööjõuvajadust mõjutavad järgmisel kümnendil peamiselt digitaliseerimine ja rohepoliitika. OSKA prognoosi kohaselt töökohtade arv tervikuna ehituse valdkonna põhikutsealadel järgmisel kümnendil oluliselt ei muutu, kuid märgatavalt rohkem vajatakse planeerijaid ja maastikuarhitekte. Terviklik ruumiplaneerimine vajab rohkem tähelepanu ning vajatakse kompetentseid ruumilise keskkonna planeerijaid. Planeerijate tasemeõpe vajab terviklikku ümberkujundamist. Arhitekte koolitatakse rohkem kui tööturg vajab, samas maastikuarhitekte vähem. Arhitektuuri õppe lõpetajad võivad töötada ka planeerijana, kuid ka seda arvestades on arhitektuuri eriala koolilõpetajaid tööturuvajadusest enam. Ehituse valdkonna oskustöötajate, juhtide ja tööjuhtide seas on palju erialase ettevalmistuseta töötajaid. Koguni 40% ehituse oskustöötajatest ning üle viiendiku juhtidest ja tööjuhtidest on üldkesk- või madalama haridusega.

Vaata täpsemalt lisast 1.

2.1 Otsustati kiita heaks OSKA Ehituse uuring

Hääletuse tulemused:

- poolt hääletas 10 liiget
- vastu ei hääletatud.

3. OSKA Farmaatsiatööstuse uuring – Riina Tilk ja Elin-Külliki Kruusmaa, Kutsekoda

Farmaatsiatööstus on tagasihoidliku hõivega (0,4% kõigist töötleva tööstuse töötajatest), kuid suhteliselt suure ekspordipotentsiaaliga valdkond. Eksport moodustab üle 80% müügitulust. Arenguvõimalustena nähakse keskendumist keerulisematele ja teadmismahukamatele tegevustele ning teenusepakkumist ravimite arendusprotsessi kitsamates etappides.

Kuna noorte huvi õppida keemia-, keskkonna- ja geenitehnoloogiat ning nendega haakuvaid erialasid on jätkuv, siis tulevikuvaates on hõivelt väikese valdkonna jaoks sobiv kõrgharidusega töäjõud olemas. Keemia- ja farmaatsiavaldkonna kompetentsidega ning tööstusspetsiifikat tundvaid insenere valdkonna ettevõtetes paraku napib. Praegusest enam vajab valdkond ravimiteaduse eriala lõpetanud. Hetkel on kitsaskohaks proviisorõppe apteegikeskus. Keerulisem on olukord ravimitööstuse jaoks sobilike kutseharidusega spetsialistide ettevalmistamisel. Nappus on valdkonnaspetsiifilise kutseõppe lõpetanud laborantide ja keemiaprotsesside operaatorite järgi. Mõlemat eriala on võimalik õppida ainult Ida-Virumaa kutsehariduskeskuses ning see ei ühildu potentsiaalse töökoha asukohaga farmaatsiatööstuses.

Vaata täpsemalt lisast 1.

3.1 Otsustati kiita heaks OSKA Farmaatsiatööstuse uuring

Hääletuse tulemused:

- poolt hääletas 10 liiget
- vastu ei hääletatud.

4. OSKA Tervishoiu tervikprognoosi uuring – Urve Mets ja Anneli Leemet, Kutsekoda

Selle uuringu fookuses on eeskätt tervishoiutöötajate ja nendega võrdsustatud töötajate töäjõuvajadus aastani 2033. Eesmärgiks oli hinnata õpest lähtuva koolituspakkumise kooskõla töäjõuvajadusega. Järgneva kümne aasta jooksul on vaja juurde umbes 7700 uut nende kutsealade esindajat, neist üle poole pensioniealiste asendamiseks, veidi alla 30% töäjõuvoolavuse korvamiseks ning vaid viiendik kasvava teenusvajaduse katmiseks. Kõrvutades vajadust uue töäjõu järele koolituspakkumisega, näeme, et töäjõuvajaduse ja koolituspakkumise vahe on kümne aasta perspektiivis umbes 1300 inimese võrra miinuses (sh 140 arsti, 760 õde, 110 kliinilist psühholoogi, 65 logopeedi). Arstide töäjõuvajaduse katmiseks võiks ühe lahendusena kaaluda vastuvõetute arvu suurendamist eestikeelses arsti põhiõppesse kuni 200 inimeseni aastas. Õdede töäjõuvajaduse katmiseks on esmatähtis töäjõuvoolavuse vähendamine. Juhul kui töäjõuvoolavuse põhjustele (töötajate rahulolematus organisatsioonikultuuri ja töötingimustega) ei pöörata piisavalt tähelepanu ning parimas tööeas lahkujaid on jätkuvalt rohkem võrreldes ametialale sisenejatega, ei vii koolituskohtade suurendamine soovitud tasakaaluseisundini.

Kliiniliste psühholoogide nappuse vähendamiseks tuleks kaaluda kliinilise psühholoogi kutseastale vastu võetute arvu kahekordistamist, senise 15 õppija asemel kuni 30 inimeseni iga-aastaselt. Logopeedide puhul võiks kaaluda võimalusi õppekohtade arvu suurendamiseks (arvestades, et logopeedidest on suur puudus ka haridusasutustes), samuti vajaks ülevaatamist ja kokku leppimist nii logopeedide koormus- kui ka karjäärimudel.

Vaata täpsemalt lisast 1.

4.1 Otsustati kiita heaks OSKA Tervishoiu tervikpronoosi uuring

Hääletuse tulemused:

- poolt hääletas 10 liiget
- vastu ei hääletatud.

5. OSKA tuuleenergia oskuste ja tööjõuvajaduse uuringu dilemmad – Katrin Pihl ja Siim Krusell, Kutsekoda

Elektrienergia tootmise ja tarbimise võimalikud prognoosistsenaariumid aastani 2040 lühidalt:

I stsenaarium: kuigi energia tootmine katab suure osa vajadusest, on täiendavat energiat vaja importida naaberriikidelt. Energiatootmine katab prognoosi kohaselt tarbimise ning tootmine põhineb maatuule, meretuule, päikeseenergia ja juhitava võimsuse kombinatsioonil, kus kõige suurem panus tuleb meretuuleparkidest. Olulisemateks prognoosieeldusteks on mõõdukas majanduskasv või võimalik taandareng lähikümnenäil, poliitilised muutused Eestis ja EL-is, mis võivad taastuveneergetika arengut pidurdada ning keskkonnahinnangud ja -uurinud, mis tekitavad lisatakistusi tuuleparkide arengule.

II stsenaarium: energia tootmine katab Eesti vajadused ja ülejääk võimaldab ka ekspordi. Elektritootmine põhineb sarnaselt I stsenaariumile energiaallikate kombinatsioonil ja suurim panus tuleb meretuuleparkidest. Olulisemateks prognoosieeldusteks on mõõdukas või kiire majanduskasv ja poliitiliste seisukohtade püsivus taastuveneergetika arendamisel nii Eesti kui EL-i tasandil ning keskkonnahinnangute ja -uurinute sujuv läbimine ilma tõsiste takistusteta.

III stsenaarium: Eesti toodab piisavalt energiat nii oma tarbimise katmiseks kui ka märkimisväärseks ekspordiks, toetades samal ajal tööstuse kasvu ja majanduse arengut. Elektritootmine põhineb sarnaselt I ja II stsenaariumile energiaallikate kombinatsioonil ja suurima panus tuleb meretuuleparkidest ning kaalumisel on lisaks tuumaenergia võimalik kasutuselevõtt väikese moodulreaktoriga. Olulisemad prognoosieeldused hõlmavad majanduskasvu jätkumist heas tempos, ja Euroopa kui terviku majanduse head käekäiku, mis suurendab energiavajadust ja toob Eestisse suured tööstusettevõtted ning keskkonnahinnangute ja -uurinute sujuvat läbiviimist ilma tõsiste takistusteta.

Vaata täpsemalt lisast 1.

Arutelu küsimused:

- Milline on kõige tõenäolisem stsenaarium?
- Kas mõni oluline prognoosieeldus on puudu?
- Kuidas sõnastada stsenaariumite korral ettepanekud haridusmaailmale?

Arutelu:

- Lõpliku stsenaariumi valimisel on oluline arvestada Kliimaministeeriumi seisukohti ja plaane. Kliimaministeerium peaks suunama energia tootmise ja tarbimise strateegiaid ning andma suuniseid, kuhu suunas tulevikus liigutakse.
- Taustaeldusena on oluline riigiabi, mis mõjutab stsenaariumeid.
- Oluline on tagada piisav kriitiline mass koolitatud spetsialiste, kes oleksid vajadusel valmis tööle asuma.
- Neil, kellel on juba siin valdkonnas sobiv töökogemus, kaasata õpiposiõppesse.
- Õppe pakkumisel keskenduda pigem turu nõudlusele.
- Pakkuda õppimiseks erinevaid võimalusi, näiteks koolituste pakkumine otse ettevõtetele, mille heaks näiteks on Ida-Virumaa kogemus.

- Päikese- ja tuuleenergia alast õpet tuleks alguses käsitleda tervikliku komplektina, kus spetsialiseerumine toimub hiljem.
- Taastuvenergia parkide arendamine on pikk protsess ja spetsialistide õpetamine võib alata ka pärast seda, kui uue energiapargi rajamine on kindel.
- Elektri tootmine on kapitalimahukas ning Eesti ei ole kapitali hinna osas konkurentsivõimeline, mistõttu on kohalikule majandusele tootmine kallid. Selle põhjal hoida stsenaariumid 2 ja 3 tagavaraks ning keskenduda esmalt stsenaariumile 1 ehk oma vajaduste katmisele, enne kui vaadatakse suuremaid tootmismahude ja ekspordi. Samas tehnoloogia areneb, mis võib tulevikus avada uusi võimalusi.

Kokkuvõte: uurida Kliimaministeeriumi plaane ja kaasata neid otsustusprotsessi. Üldine toetus kaldus stsenaariumile 1 ning jätta ekspordi ja tootmismahu suurendamist käsitlevad stsenaariumid tagavaraks. Suurema hulga inimeste koolitamiseks tuleks säilitada paindlikkus, kuid juba praegu on sektoris spetsialistidest puudus, mis nõuab kohest tähelepanu haridussüsteemis.

5. OSKA Välistöajõu uuringu dilemmad – Silja Lassur ja Andres Viia, Kutsekoda

Uuringu peaesmärgiks on välja selgitada, kui palju ja millistele ametialadele oleks järgmise kümne aasta jooksul vaja välistöajõudu värvata. Erifookuses on ukrainlased ja idusektori töötajad.

Lisaeesmärgiks on OSKA prognoosi mudelisse välistöajõu vajaduse mõõdiku integreerimine. Uuringu initsiaatoriks on MKM.

Välismaalaseks sh välistöajõuks peetakse isikut, kes ei ole Eesti kodanik. 2023 aastal oli töötamise registris (TÖR) kokku 143 000 välismaalast. Neist 76 000 on n-ö kohalikud, kellel on pikaajalise elaniku elamisloa (71 900 inimest) ja need on enamuses Venemaa kodanikud ning alalise elamisõigusega (4700 inimest) töötajad. Luubi all on eelkõige n-ö liikuv töötajad, keda on kokku 66 300. Aastate jooksul on liikuv töötajad kasvanud. Kõige suurem osa liikuvast töötajast on aastatel 2019–2023 pärit Ukrainast, kus arv on kasvanud 16 440 inimeselt 2019. aastal 36 569 inimeseni 2023. aastal.

Liikuva töötajate ametialade gruppide topi moodustavad: ehitajad, koristajad, metalltoodete valmistajad, tootmise ja kaubanduse lihttöötajad ja tarkvaraspetsialistid. Ametiala pearühma järgi oli 2023 aastal kõige rohkem lihttöölisi (19 226).

Eri lihttöötajate puhul on välismaalaste protsent väga erinev, nt: koristajaid 14%, müüjaid 4%, tootmise ja kaubanduse lihttöötajad 18%.

OSKA üldprognoosi kohaselt on aastaks 2035 töötajate nõudluse ja pakkumise vahe 73 000. Kui see puudujääk katta välistöajõuga, ei muutuks praegune välistöötajate osakaal märkimisväärselt.

Arutelu küsimused:

- Kuidas prognoosida välislihttöötajate vajadust?
- Kas lihttöötajate vajadust prognoosida ühtse protsendina või kus oleks mõistlik erisused teha?

Arutelu:

- Välistöajõu puhul tuleks hinnata, kas see loob täiendavat väärtust.
- Analüüsida võiks palgaandmeid, et hinnata välistöajõu ja kohaliku töötajate palkade erinevust ning uurida, kas välistöajõuga seotud valdkondades toimub palgakasv kiiremini.
- Välistöajõu puhul tuleks leevendada keskmise palga nõuet. Kuigi hooajatöötajatele ja mõnede teiste gruppidele kehtivad erandid, tuleb praeguste regulatsioonide kohaselt lihttöötajatele maksta vähemalt keskmist palka.

- Siseministerium ja MKM ootavad sisendit kvoodi piirarvu teemal. Aruteludes keskendutakse tööjõupuudusega valdkondadele. Tähelepanek on seegi asjaolu näiteks, kui mõnes valdkonnas moodustavad 90% töötajatest lihttöötajad, see oleks ka diskussiooniks oluline nüanss.
- Kvoodi piirarvu määramisel tuleks arvestada muuhulgas koolilõpetajate rakendumise määra, mis masina- ja metallitööstuses on väga kõrge, aga ikka on töökätest puudus.
- Välistöötajad eelkõige täiendab kohalikku tööturгу, mitte ei asenda.

Kokkuvõte: hinnata palgaandmete erinevusi kohaliku ja välistöötajate vahel ning kas välistöötajate kaasamine loob täiendavat väärtust. Samuti tuleks leevendada keskmise palga nõuet lihttöötajate puhul. Prognoosimisel arvestades tööjõupuuduses valdkondadega ning ühe komponendina koolilõpetajate rakendumise määraga.

Arutelu küsimused:

- Kuidas mõjutab üldist välistöötajate vajadust siin viibivate ukrainlaste osakaal, arvestades, et osa neist on töölubadega ja teised ajutise kaitse saajatena?
- Kuidas määrata ajutise kaitse saanute siia jäämise osakaalu? Kas üheks võimaluseks võiks olla maksimumprognoosi koostamine, eeldades, et enamik neist jääb Eestisse ja ka nende lapsed sisenevad järk-järgult tööturule?

Arutelu:

- Kui suurem osa siinolevast tööjõust on põgenikud, tekib küsimus, kas suudame prognoosida, milline on põgenike osatähtsus 10 aasta pärast.
- Ei ole realistlik, et kõik ajutise kaitse saajad jäävad siia, mistõttu tuleks rakendada ligikaudset hinnangut.
- Küsimus on pigem selles, kuhu nad rakenduvad. Kuigi sooviksime neid tööstussektorisse suunata, ei pruugi nad sinna liikuda. Ei saa eeldada, et nad kõik hakkavad töötama näiteks inseneerias või metallitööstuses. Kui meil on andmed nende haridusliku tausta kohta, saame paremini ennustada, kuhu nad võiksid tulevikus liikuda.
- Kui neid on praegu rohkem lihttöötajate hulgas, siis keeleõppe ja kohanemise järel võivad nad leida rakendust kõrgema lisandväärtusega töökohtadel.
- Peame teadma, kus on tööjõupuudus. Masina- ja metallitööstus on valdavalt meestekeskne. Naisi on rohkem elektroonikatööstuses. Samas ajutise kaitse saajad on peamiselt naised ja lapsed. Nende ümber- või täiendõpe on väga kulukas.
- Küsimus on selles, kui palju neid on siin aastal 2035 ja kust me selle prognoosi numbrit võtame?
- Praegu oleks see hinnang üsna meelevaldne.
- Valdkondlikkus on oluline ja sinne prognoos võiks põhineda keskmisel hinnangul.
- Saame mõjutada seda protsenti endale soodsas suunas, motiveerides neid keeleõppele. Perspektiiv keeleõppes peaks laienema ka lastele.
- Teine samm on suunata koolitusi valdkondadesse, kus on tööjõupuudus ja kus on realistlikum võimalus rakendumiseks. Peaksime olema proaktiivsed ja pakkuma neile võimalusi neis valdkondades, kus meil on tööjõudu vaja.

Kokkuvõte: pole realistlik, et kõik ajutise kaitse saajad jäävad Eestisse ja kindla arvu väljapakkumine oleks meelevaldne. Oluline on koguda andmeid sõjapõgenike hariduse kohta, et mõista paremini nende potentsiaalset panust tööturule. Tuleks keskenduda keeleõppele ja suunata neid valdkondadesse, kus on tööjõupuudus, pakkudes sobivat koolitust ja luues neile võimalusi rakenduda kõrgema lisandväärtusega töökohtadel.

6. Järgmise koosolekute teemad ja ajad

Järgmine koosolek nihutati esialgu kokku lepitud 4. detsember **kell 09.00-12.30.**

Võimalikud teemad:

Uuringute kinnitamine:

- Tuuleenergeetika
- IKT (seire)

Vajadusel dilemmade arutelu:

- Kinnisvara
- Keemiatööstus; Ehitusmaterjalide tootmine

Lähteülesande kinnitamine:

- AI mõju tööjõu ja oskuste vajadusele

Ülejärgmine koosolek 15. jaanuar kell 11.00-13.00.

Teemad:

Uuringute kinnitamine:

- Välistööjõu vajadus
- Kinnisvara

Lähtudes Kutseseaduse § 7¹ -st

OTSUSTATI

2.1 OSKA Ehituse uuring

3.1 Otsustati kiita heaks OSKA Farmaatsiatööstuse uuring

4.1 OSKA Tervishoiu tervikproгноosi uuring

Koosoleku juhataja
Triin Laasi-Õige

Protokollija
Liina Ruusa